

УДК 821.161.2(477)'06-94

Г95

Гуржій, Олександр та ін.

Г95 Парадокси Вінстона Черчилля / Олександр Гуржій, Наталія Залеток. — К. : Арій, 2019. — 384 с. : іл. — (Таємниці історії).

ISBN 978-966-498-705-6.

У книзі в науково-популярній формі викладено основні віхи життя та діяльності сера Вінстона Черчилля. Його політичний, державницький і публіцистичний доробок навіть британська історіографія на різних етапах оцінювала неоднозначно, то даючи йому вкрай негативну характеристику, то, навпаки, захвалюючи. Суспільно-політична література радянської доби визначала цю постать переважно як облудного політика й «найбільшого ненависника» радянської Росії. Йому приписували багато того, чого він насправді не робив. Автори поставили собі за мету глибше зрозуміти «парадокси Черчилля» й розповісти про них читачеві.

До другої частини книги увійшли найвідоміші афоризми та крилаті вислови В. Черчилля.

Видання розраховане на широке коло читачів, передусім тих, хто цікавиться історією Великої Британії та життєписом видатних людей і лідерів нації.

УДК 821.161.2(477)'06-94

ISBN 978-966-498-705-6

© Олександр Гуржій, Наталія Залеток, 2019

© Леся Дудченко «Афоризми та крилаті вислови Вінстона Черчилля», переклад, упорядкування, 2014

© «Видавництво “Арій”»®, художнє оформлення, 2019

© «Видавництво “Арій”»®, 2019

ПЕРЕДМОВА

Про Вінстона Леонарда Спенсера Черчилля (30.11.1874—24.01.1965) писати, з одного боку, легко, бо є чимало мемуарної літератури та документального матеріалу, які дають змогу висвітлити його життя та діяльність. Завдяки розвитку інформаційних технологій до великої частини таких джерел можна отримати вільний або обмежений дистанційний доступ, що значно спрощує роботу дослідника. З іншого боку, писати про Черчилля важко, бо все-таки наявні відомості в цих джерелах не завжди можна витлумачувати однозначно, та й розкривають вони далеко не всі аспекти життєдіяльності цієї непересічної особистості. Крім цього, є багато різнобічної спеціальної, науково-популярної літератури, де погляди дослідників на ті чи інші факти з біографії цього діяча часто не збігаються. Зрештою, враховуючи унікальність постаті В. Черчилля, передати на папері всю велич і неординарність цієї людини, з усіма її внутрішніми суперечностями, суспільними конфліктами та парадоксальністю багатьох учинків, також надзвичайно складно. Його політичний, державницький і публіцистичний доробок навіть британська історіографія на різних етапах оцінювала неоднозначно, то даючи йому вкрай негативну характеристику, то, навпаки, захвалюючи. Суспільно-політична література радянської доби визначала цю постать переважно як облудного політика й «найбільшого ненависника» радянської Росії, СРСР. Йому приписували багато того, чого він насправді не робив. У вітчизняній історіографії, зокрема у профільних енциклопедичних виданнях на кшталт «Української радянської енциклопедії», «Радянської енциклопедії історії України» та ін., взагалі обминали цю постать або ж давали про неї дуже лаконічну невиразну довідку. Так, «Український радянський енциклопедичний словник» (К., 1968, т. 3) сповіщає, що «вся внутрішня і зовнішня політика Черчилля була спрямована на зміцнення Британської імперії, відзначалася реакційністю». І це при

тому, що він схиляв англійський уряд до надання права на самоуправління багатьом британським колоніям, закріплення за Ірландією статусу автономії, виступав за скорочення робочого дня і розширення соціальних прав робітників, проти використання армії для придушення народних рухів тощо.

На превеликий жаль, означені аспекти й донині залишаються невисвітленими належним чином в українській історичній науці. Особливо це стосується питань «Черчилль і Україна», «Черчилль і жіночий рух» і деяких інших.

Вінстона часто незаслужено ганьбили, а то й ненавиділи, але здебільшого поважали, цінували за героїзм, за хист політика, державного діяча та публіциста. Коли Черчилль пішов із життя, генерал Шарль де Голль у листі до королеви Єлизавети назвав його «найвеличнішим із усіх».

Так звані «парадокси Вінстона» не можуть не вражати. Нащадок стародавнього вельможного роду, не бідного, проте й не заможного, з юнацьких років мав дбати про власний заробіток через постійне обмеження в грошах з боку батька та матері. Обіймаючи високі й добре оплачувані державні посади, найбільші свої зарібки він отримував за власноруч написані твори, за кількістю яких перевершив Вальтера Скотта та Чарльза Діккенса разом узятих. Черчилль вирізнявся серед політиків тим, що отримав Нобелівську премію не за професійну діяльність, а за знамениті на весь світ літературні твори. Проявив неабиякі здібності як художник, адже під псевдонімом Чарльз Морін брав участь у виставках у Парижі. Незважаючи на зловживання алкоголем та хворобливе захоплення грою в карти, зумів зберегти великосвітські риси поведінки. Протягом усієї політичної кар'єри він спромігся обійняти майже всі найважливіші посади в уряді Великої Британії, навіть двічі був прем'єр-міністром, але не тримався за них чіпко і кожную відставку сприймав філософськи-роздумливо. За суттю суспільних поглядів був консерватором, але багато років перебував у таборі лейбористів, часто критикуючи і тих, і тих, відстоював власні погляди.

Гостро ненавидів комунізм, але нерідко йшов на угоду з його представниками, коли це було вигідно для країни, не сприймав владу Ф. Кастро, втім був у захваті від кубинських сигар. Зневажав політику Леніна і Троцького, називаючи її кривавою й антинародною. Сталіна вважав «вилупком пекла», однак пішов із ним на військовий союз проти нацистської Німеччини. Згідно з деякими свідченнями, про діяльність Сталіна Черчилль висловився так: «прийняв Росію із сохою, а залишив з атомною бомбою». Сталін у своєму ставленні до Черчилля платив такою ж монетою, вбачаючи в ньому «найлютішого ворога СРСР». Водночас поцінував його велич: «Ніколи ще не траплялося випадку, щоб хоробрість однієї людини так впливала на хід історії...».

Отже, автори книги поставили собі за мету глибше зрозуміти так звані «парадокси Черчилля» й розповісти про них українському читачеві. Зрозуміло, що чимало аспектів із життя та діяльності цієї непересічної в історії постаті через обмежений обсяг проекту залишилися поза нашою увагою. Одначе сподіваємося на те, що ця книга є лише першою, частковою спробою висвітлення такої вкрай цікавої та важливої суспільно-політичної теми.

